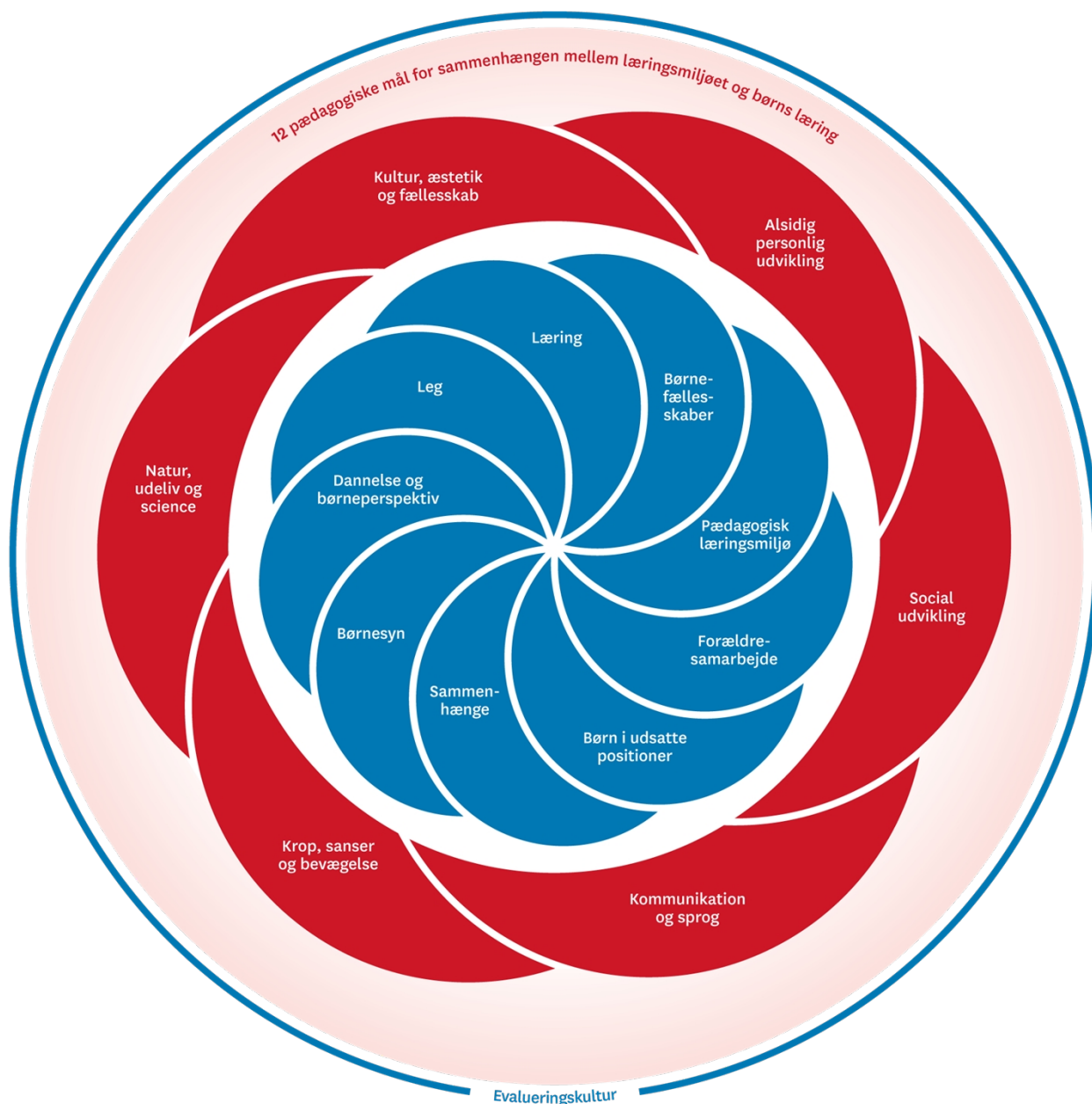

Pædagogisk læreplan for Hald Ege Børnehus - børnehaven 2021

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendt-

gørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Hald Ege Børnehus er en selvejende institution, som har eksisteret siden 1970.

Bestyrelsen består af forældre til børn i børnehuset, der vælges for to år ad gangen på den årlige generalforsamling samt en medarbejderrepræsentant, der vælges blandt de ansatte.

Bestyrelsen for den selvejende institution har indgået driftsoverenskomst med Viborg Kommune om drift, som dagtilbud for børn under skolealderen. Der er desuden oprettet vedtægt, som er godkendt af Viborg Kommune, som grundlag for driftsoverenskomsten.

Kvaliteten og fordelene ved, at Hald Ege Børnehus er en selvejende institution er bl.a., at bestyrelsen oplever nærdemokratiet – og forældreindflydelsen på tæt ophold.

Børnehuset består fysisk af to huse, som er opdelt til hhv. vuggestue og børnehavebørn. Vuggestuen og børnehaven er adskilt af et hegn mellem to legepladser.

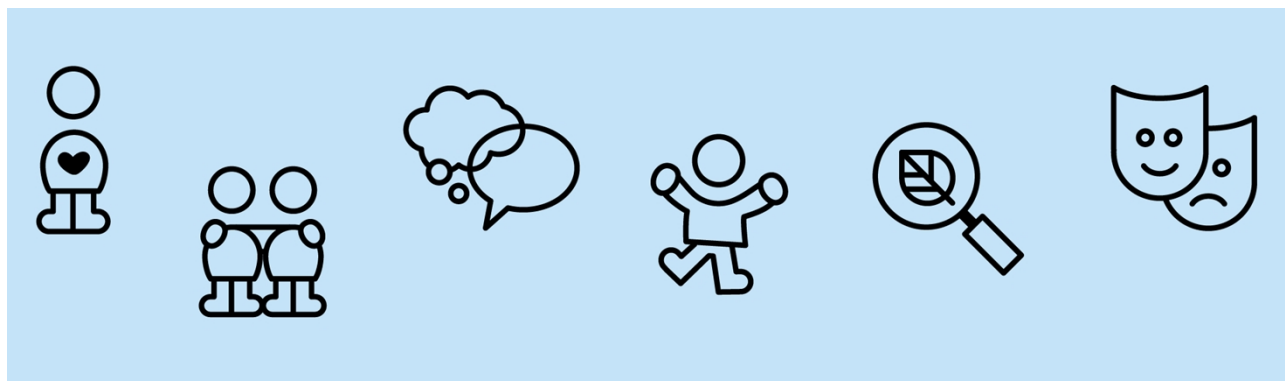
Vuggestuen er normeret til 48 børn, og børnene er fordelt på fire aldersblandede grupper; rød, blå, grøn og gul gruppe.

Børnehaven er normeret til 80 – 86 børn, som er fordelt på fire grupper: mariehøns, sommerfugle, græshopper og femmergruppe. I de tre af grupperne er børnene i alderen 3-5 år og i den fjerde gruppe (femmergruppen) er børnene i alderen 5-6 år. I Hald Ege Børnehus samler vi de ældste børnehavebørn fra de tre øvrige børnehavegrupper hvert år i august, hvorefter de er sammen i femmergruppen det sidste år i børnehaven inden børnehaveklassestart.

Hald Ege Børnehus er beliggende i Hald Ege by, med skoven og Hald Ege Mini Regnskov som nærmeste naboer og tæt på Hald Ege Skole, Hald Ege Friskole, Naturskolen, marker, cykelstier, Hald Sø, Hald Hovedgård og med mulighed for at tage offentlig bus mod Viborg og Herning.

Den samlede personalegruppe består af 29 medarbejdere fordelt på flg. fagprofessioner: pædagoger, ernæringsassistenter, pædagogiske assistenter, pædagogmedhjælpere og administrativ medarbejder. Derudover er vi praktikværter for studerende og andre praktikanter.

Bestyrelsen vægter at størstedelen af de ansatte i børnehuset er uddannede pædagoger.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Al **leg, dannelse og læring** sker i **børnefællesskaber** – i et socialt samspil med de øvrige børn og de voksne i børnehuset. Vi skaber læringsmiljøer, hvor alle børn oplever at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til. De pædagogiske medarbejdere er nysgerrige og undersøgende på det enkelte barns placering i børnefællesskabet og planlægger aktiviteter, hvor der er plads til, at det enkelte barn kan vise initiativ og være aktivt deltagende. Den pædagogiske planlægning skaber rum til nye relationer og giver barnet/børnene muligheder for at prøve nye positioner. Vores udgangspunkt er, at vi sammen (pædagogisk personale og forældre) skaber børnefællesskaber præget af anerkendelse af alle uanset forudsætnin-ger. Det betyder f.eks., at det pædagogiske personale inddrager børnenes perspektiver og varierer i plan-lægningen af dagen mellem leg, legegrupper og regelmæssige større projekter. I legen opstår, forhandles, nedbrydes og udvikles fællesskaber og relationer. Leg har værdi i sig selv, og igennem legen opdager og udforsker børn verden og sig selv. Vi ved, at børn har brug for at lege selv, men de har også brug for voksne, der kan og vil lege med dem. I løbet af dagen understøtter vi legen, og når vi gør det, markerer vi le-gens vigtighed og vores engagement i børnenes verden. En vigtig opgave vi har er at skabe legemulighe-der for alle børn – og med et særligt blik for dem, der her og nu befinder sig i periferien af legefællesskaber-ne. Vi løser opgaven ved at hjælpe barnet med strategier for at komme med ind i legen ved at hjælpe bar-net til at finde et "hul" i legen, som kan udfyldes. Det kunne fx lyde "måske mangler der en gæst i butikken" "så kom jeg og støvsugede". For at børn kan opnå flere legemuligheder, planlægger vi legefællesskaber, der bryder med de sædvanlige grupperinger f.eks. ved at samle en mindre gruppe børn, som ikke normalt leger sammen, med en voksen som facilitator for legen og fællesskabet. Det giver børnene mulighed for fælles oplevelser, som kan hjælpe dem med at få øje på andre kvaliteter hos hinanden og sig selv.

Det pædagogiske personale anerkender børns forskelligheder og planlægger hverdagen med afsæt i bør-nenes behov og interesser. Det kommer f.eks. til udtryk ved at de voksne er opmærksomme på det enkelte barn, dets placering i børnegruppen og på hele gruppen, samt opmærksomme på at skabe og fastholde fælles opmærksomhed i både vokseninitierede aktiviteter og i børnenes lege. Derudover har vi i forbindelse med udarbejdelsen af læreplanen fået fælles opmærksomhed på den positive betydning det har for børne-nes udvikling, trivsel, dannelse og læring, at vi som pædagogiske medarbejdere opmuntrer til deltagelse ved medlegende, at imødekomme barnets individuelle behov.

Vi vil fremadrettet være undersøgende på hvordan vi kan inddrage børnene mere aktivt (deltagende i fællesskabet) i flere af de daglige rutiner i børnehuset.

At være barn har værdi i sig selv. Vi skal i børnehuset ikke alene forberede børn på at blive voksne, men vi skal også støtte og værdsætte dem i at være børn. Vores **barnesyn** tager udgangspunkt i at værne om børns ret til at være børn, til at være forskellige og til at udvikle sig i forskelligt tempo. Vi understøtter det gode børneliv, forstået som et liv, hvor der er plads, tid og ro til at være barn og hvor det pædagogiske personale giver barnet nærvær, omsorg og tryghed til at kunne lære og udvikle sig. Vi opfatter børn som kompetente og selvstændige samtidig med at de har brug for omsorg, udfordringer, positive forventninger og tilid fra os. Det kommer bl.a. til udtryk ved at det pædagogiske personale møder børnenes følelser på en omsorgsfuld og empatisk måde f.eks. ved at vise glæde for barnet/børnene og ved med blik, stemme, mimik og kropssprog udstråle glæde ved at være sammen med børnene. Det pædagogiske personale tager ansvar for at have en god kontakt med det enkelte barn og tager ansvar for, at der er en behagelig, varm og venlig atmosfære. Det pædagogiske personale støtter og hjælper også det enkelte barn til at aflæse og forstå de andre børns hensigter, ønsker og behov.

At fremme børns **dannelse** refererer til en dybere form for læring, hvor barnet som aktiv deltager forankrer værdier og viden i egen personlighed som rettesnor for at orientere sig og handle i en global verden som et *hensynsfuldt, kritisk og demokratisk* menneske. Der er krav om, at det pædagogiske personale skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen skal være grundlæggende og der skal tages udgangspunkt i et **børneperspektiv**.

De pædagogiske medarbejdere planlægger, organiserer og gennemfører aktiviteter for og med børnene (f.eks. ture, projekter, traditioner og rutiner). Det giver børnene mulighed for at afprøve og udvikle færdigheder, prøve nye ting, bruge kendte og nye materialer, lære nye lege, tegne og skabe og deltage i forskellige fysiske, sociale og kulturelle aktiviteter. Både aktiviteter, legekultur og rutiner har betydning for, hvordan børnenes liv ser ud, hvordan de har det nu, hvem de er på vej til at blive, hvad de får med sig på deres vej og i deres fremtidige liv, samt i hvilken udstrækning de har og får en oplevelse af at høre til og være tilknyttet. Når de pædagogiske medarbejdere inddrager børnene som sociale aktører og deltagere, og giver dem mulighed for at deltage i rutineopgaver, styrkes deres oplevelse af eget værd og betydning, og af at have værdi og kunne bidrage, være vigtige, være en (nødvendig) del af fællesskabet med de andre børn og voksne, udvikle livsmestring og livskompetence og være en del af det sociale og kulturelle fællesskab og landskab.

Det pædagogiske personale har et godt kendskab til såvel det enkelte barns, som børnegruppens trivsel og et godt kendskab til tegn på mistrivsel og faldende trivsel. Det pædagogiske personale handler på observeret mistrivsel og involverer forældre og børns perspektiver med det formål at bringe barnet i god trivsel.

Læring sker f.eks. gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.

Selve det pædagogiske læringsmiljø handler om at fremme børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse.

Det pædagogiske personale passer på børnene, giver fysisk og psykisk trøst og omsorg. Vi forsøger at følge de initiativer, børnene tager og udnytter det i spontant opståede situationer ved at understøtte situationer, som giver børnene muligheder for at fordybe sig, få erfaringer og lære.

Hjørnестenen i vores pædagogiske praksis er relations arbejdet. Vi anvender Marte Meo metoden, som understøtter relations arbejdet, ved at tage afsæt i barnets ressourcer og udviklingsbehov. Når de pædagogiske medarbejdere benytter sig af Marte Meo metoden (analyse af samspillet, der består af flg. fem principper, som fremmer vores udviklingskræfter: 1) At følge den andens initiativer – herved erkender vi den anden. 2) At positivt bekræfte den anden – herved anerkender vi den anden. 3) At vi sætter ord og struktur på initiativerne – herved strukturer vi samspillet. 4) At vi laver turtagning – herved skaber vi dialog i samspillet. 5) At vi laver positiv ledelse – dette baserer sig på gode stemninger og udviklingsstøttende struktur.)

bliver barnet/børnene anerkendt, set, hørt, forstået og får hjælp af den voksne til at mestre sit liv.

Vi sætter det enkelte barn i centrum og lægger stor vægt på at møde barnet anerkendende og inkluderende. Det pædagogiske arbejde organiseres således at det sikrer, at barnet er en aktiv deltager i fællesskabet.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Etablering af et pædagogisk læringsmiljø over hele dagen skal give børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det betyder, at vi planlægger dagen med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner. Daglige rutiner er f.eks. frokost, oprydning, bleskift og når børnene tager tøj på og af i garderoben.

Vi har en særlig opgave i at skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor børnene oplever tryghed og har mulighed for at etablere en tryk tilknytning til os. Det er en forudsætning for, at et barn har overskud til at føle empati og handle empatisk.

Når børnene oplever, at vi voksne er sensitive og responsive føler de tryghed og har mulighed for at knytte sig trygt til os. Vi er lydhøre over for barnets signaler og udtryk, og vi anerkender og reagerer på barnets behov og følelser og perspektiv ved f.eks. at tilbyde hjælp til kontakt til venner på legepladsen. At vi er lydhøre, betyder ikke at børnene altid kan få deres ønsker opfyldt. Det kan også være at anerkende barnets behov, f.eks. ”jeg kan godt se, du gerne vil lege videre, men vi skal ind og spise frokost nu”. Når vi responderer på barnets/børnenes behov og er sensitive overfor deres signaler, er vi empatiske rollemodeller som børnene kan spejle sig i.

Når vi er sammen med børnene i de daglige rutiner og udnytter rutinerne til at være lige så vigtige læringsmiljøer, som andre aktiviteter, der foregår i børnehuset, giver det os mulighed for f.eks.:

- at tale med barnet, når det får skiftet ble, hjælpes på badeværelset, hjælpes i garderoben, mødes i modtagelsen m.v. (barnet får f.eks. stimuleret sin følelsesmæssige tilknytning, sproglige udvikling, alsidige og personlige udvikling og motoriske udvikling)
- at understøtte at børn hjælper børn
- at barnet støttes i selvhjulpenhed ved f.eks. at tage overtøj på i garderoben – og støttes i at hjælpe andre børn i garderoben
- at barnet guides/lærer at tage hensyn til andre ved frokosten og opfordres, støttes og guides til samtale og til at hjælpe hinanden under måltidet

Vi planlægger mange forskellige aktiviteter / temaer /projekter /traditioner. Temaer og aktiviteter planlægges med udgangspunkt i børnenes forudsætninger, alder, interesser, udviklingsniveau og med plads til gentagelser og fordybelse, hvilket f.eks. giver børnene tryghed, deltagelsesmulighed, lyst, mod, genkendelighed og forudsigelighed.

I forbindelse med planlægning af aktiviteter/hverdagsrutiner/traditioner kommer f.eks. flg. pædagogiske overvejelser i spil: Indretningen af det fysiske læringsmiljø, materialer, børns forskellige deltagelsesmuligheder (viden om børns perspektiver), børnegruppesammensætning, hverdagsevaluering, dokumentation og evaluering.

I forbindelse med nedlukning og genåbning ift. Coronapandemien har vi ændret rammerne for læringsmiljøet. Det betyder bl.a., at børnene er betydeligt længere tid i deres faste grupper og med faste voksne i løbet af dagen, hvilket vi vurderer har en positiv betydning for barnet i forhold til at understøtte samspillet og tilknytningen mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem.

Når de samme børn og de samme pædagogiske medarbejdere er sammen i længere tid over dagen, har vi i højere grad mulighed for at have opmærksomheden rettet mod et læringsmiljø præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, som understøtter, at alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber.

Børnene er sammen i deres grupper fra kl. ca. 7.30 – 14.30 hver dag.

Refleksion på baggrund af drøftelse med udgangspunkt i SUMO-modellen (Styrker, Udviklingspotentialer, Muligheder og Opmærksomhedspunkter) i forbindelse med udarbejdelse af læreplanen:

- Vi vil fremadrettet arbejde mere systematisk sammen med analysering af dokumentation og evaluering af det pædagogiske læringsmiljø. Vi ønsker f.eks. at være mere undersøgende/nysgerrige på børnenes perspektiv, hvilket vil have betydning for pædagogisk-didaktiske overvejelser om det pædagogiske læringsmiljø
- I evalueringen af læreplanen vil vi have opmærksomheden rettet mod, hvordan vi skaber et læringsmiljø over hele dagen

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi arbejder systematisk med at skabe gode overgange for alle børn, som starter i vores børnehus. Hjørnestenen i de gode overgange f.eks. fra hjemmet til Hald Ege Børnehus eller fra en anden institution til Hald Ege Børnehus er inddragelse af forældre.

Vores intention er, at forældresamarbejdet skal være trygt, konstruktivt og tillidsfuldt, og vi møder forældrene som den vigtigste ressource i deres barns liv og udvikling.

Når nye forældre kontakter os, og er interesseret i at komme på besøg for at få et indtryk af og viden om atmosfæren i husene og de fysiske rammer, tager vi altid i mod, indgår i dialog, viser rundt, fortæller om børnehuset og svarer på spørgsmål. Denne kontakt anser vi for vigtig, og det er ofte det første møde mellem forældre og os.

Hvert barn tilknyttes en kontaktpædagog og inden barnet starter i børnehuset, mødes forældre og kontaktpædagogen til et møde, hvor der udveksles vigtig viden om barnet og det pædagogiske læringsmiljø, barnet skal være en del af. Forældrenes viden om barnet er en væsentlig forudsætning for en god start. Derfor er vi sammen med forældrene særligt optagede af barnets udvikling, vaner og behov – og hvad barnet er særligt optaget af, og hvordan vi sammen kan støtte barnets trivsel og udvikling.

I vuggestuen inviteres forældre til at deltage i ”legestue”, tre kvarter en dag om ugen før barnet starter i vuggestuen. Endnu har vi ikke et lignende tiltag for børnehavebørn.

Der foregår en løbende dialog og udveksling af viden mellem forældre og os, når barnet bliver afleveret og hentet, hvilket vi anser for vigtigt for at skabe en sammenhæng mellem hjemmet og os (i barnets liv), og det er samtidig med til at opbygge en tillidsfuld relation.

Vi er nærværende og deltagende i modtagelsen af barnet. Vi er opmærksomme på at hjælpe barnet i gang med dagen. Det kan være opmærksomhed på at høre, om der er sket noget hjemme som kan påvirke barnets start på dagen, være sammen med barnet, bidrage med ideer til lege, hjælpe barnet med at sige farvel og understøtte, at barnet kommer i samspil med andre børn og os voksne. Vi sidder fordelt i rummet, hvor barnet modtages og er i aktivitet/leg med børnene.

Vi har flere traditioner i løbet af et år, som barnets forældre inviteres til at deltage i.

Eksempler på arrangementer:

- **Fællesspisning** på de enkelte grupper,
- **Bedsteforældredage**
- **Fællesspisning** i de enkelte grupper for børnenes søskende og forældre,
- **Arbejdseftermiddag**, forældre, børn og børns søskende inviteres, bestyrelsen er medarrangør, og laver noget sammen, som har positiv betydning for børnenes hverdag. Det kan være forbedringer, reparationer og havearbejde. Arrangementet afsluttes med et fælles måltid.
- **Sommerfest** (eftermiddags-/aftensmadsarrangement for alle medarbejdere, børn i børnehuset, deres søskende og deres forældre
- **Afslutning for de ældste børn** (kommende børnehaveklassebørn) og deres forældre
- **Forældremøder** som afholdes i de enkelte grupper.

Alle arrangementer giver anledning til at forældre lærer hinanden at kende og er på den måde vigtige for at skabe et inkluderende fællesskab for både børn og voksne. Et godt fællesskab mellem forældre medvirker til trivsel og tættere relationer mellem børnene

De enkelte grupper vælger nogle gange i forbindelse med afslutning af et projekt at invitere forældre til "fernisering", for at børnene og vi kan fortælle forældrene om processen og vise produkterne. Disse "ferniseringer" giver et godt afsæt for samtaler mellem børn og forældre, samtidig skaber det en rød tråd mellem det, der sker i børnehuset og hjemme.

Vi udstiller børnenes produkter (tegninger, lerfigurer, fastelavnskatte, isblomster m.v.), hvilket giver børnene mulighed for at tage deres forældre i hånden og vise, hvad de har været optaget af – såvel produkt som proces.

Udover at være i dialog med forældre i afleverings- og hentesituationer, kommunikerer vi med forældre både individuelt og kollektivt på AULA. Vi lægger f.eks. billeder, nyhedsbreve og historier fra hverdagen ud til forældrene, hvilket giver et konkret indblik i barnets/børnegruppens hverdag og et godt afsæt for forældrene til at tale med barnet.

Når og hvis vi er bekymrede for et barns trivsel, eller hvis forældre er bekymrede for deres barns trivsel, mødes vi med forældrene og taler om, hvilke konkrete tegn vi ser på barnets trivsel, og i mange tilfælde finder vi sammen frem til en ændret måde vi og forældre kan møde barnet på, og som understøtter barnets trivsel. I andre tilfælde er der enighed om, at det kan give mening at invitere andre fagpersoner med til et møde for at få en evt. større problematik/udfordring belyst og handlet på. Vi følger altid op på møder, hvor vi har drøftet et barns trivsel, for at sikre trivsel og udvikling for barnet.

I forbindelse med TOPI-vurderingerne orienterer vi altid alle forældre om den position, vi har vurderet deres barn i. Forældre til børn, vi har vurderet i gul eller rød position, inviteres til dialog om barnets trivsel, og vi laver sammen en plan for, hvordan barnet kan flyttes mod grøn position, (hvilke tegn vi ønsker at se, og hvad vi skal gøre mere af i børnehuset og i hjemmet).

Refleksion på baggrund af drøftelse med udgangspunkt i SUMO-modellen (Styrker, Udviklingspotentialer, Muligheder og Opmærksomhedspunkter) i forbindelse med udarbejdelse af læreplanen:

- Forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med at evaluere og følge op på den styrkede pædagogiske læreplan, - og det vil være oplagt at bestyrelsen inddrages i arbejdet med "samarbejdet med

forældre om børns læring” Der er inspirationsmateriale på EVA¹ ”Forældresamarbejde om børneperspektiver i læringsmiljøet”

- I evalueringen vil vi undersøge/evaluere i et forældreperspektiv, hvordan vi sikrer, at viden om det enkelte barn ikke går tabt, - og hvorvidt det vil give mening at holde flere forældre/ny pædagog/afgørende pædagog samtaler f.eks. ved overgangen til femmergruppen – og en samtale når barnet fylder 4 år (der går lang tid mellem 3 måneders samtalen til næste møde, som ligger i februar /marts i året hvor barnet starter i børnehaveklasse).
- I evalueringen vil vi drøfte, om det vil give mening at afsætte 10 min. til dialog med forældre, hvis barn er i grøn position – og om – og hvilken forskel det vil gøre at lægge en ekstra forældresamtale ind når barnet fylder 4 år.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Vi møder alle forældre, børn og hinanden med respekt, forståelse og accept af deres liv. Vi har bevidsthed om, at forældre håber og ønsker at have tillid til, at vi, som skal passe på deres barn, vil vise barnet kærlighed og omsorg og samarbejde med dem om barnet.

Forældre er forskellige, og det samme er deres børn, og det bestræber vi os på at rumme. Alle børn har samme behov, nemlig at vi voksne bl.a. tilbyder følelsesmæssig varme og nære relationer. At vi voksne formår at kommunikere, ser børnene, læser, forstår og anerkender dem. Giver børnene ret til legen, stiller realistiske krav, som stimulerer læring og udvikling, viser omsorg og tager hensyn til den sårbarhed som alle børn har i større eller mindre grad.²

Mennesket er et flokdyr, og alle er dybt afhængige af samhørighed med andre mennesker og at være en del af flokken. Alene er vi sårbare. Derfor har hver familie/barn en kontaktpædagog, som tager ansvar for at barnet føler sig værdifuld og accepteret i fællesskabet, og som et menneske, der har betydning for andre.

Vi er i dialog med alle forældre om børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Der vil ofte være en eller flere perioder i et barns liv, hvor barnet kan være i problemer og have et særligt behov. Når vi eller forældre bemærker, at barnet viser tegn på at være i problemer, mødes vi og drøfter situationen. Det kan være på baggrund af trivselsundersøgelse (TOPI – Tidlig OPsporing og Indsats), eller det kan være forældre, der bemærker noget, der bekymrer eller undrer dem i hjemmet eller i relation til børnehuset vedr. barnets trivsel og udvikling. I dialog (samarbejde) med forældre udarbejdes en handleplan efter en analyse af barnets ressourcer/styrker.

Vi anvender TOPI, og laver trivselsvurderinger på alle børn. TOPI er udviklet for at sikre, at den udsatte position opspores så tidligt som muligt. Modellen understøtter, at børn, der har behov for hjælp og får en tidlig indsats. Der kan være mange årsager til at et barn ikke trives. For de mindre børn kan en af årsagerne f.eks.

¹ EVA er en uafhængig, dansk statslig organisation, der har ansvaret for evaluering og kvalitetsudvikling af alle dele af det danske uddannelsessystem fra dagtilbud til universiteter

² Blik for samspillet af Sofie Henriksen og Margrethe Brun Hansen

være, at de mangler den nære kontakt til en omsorgsperson. For de større børns vedkommende kan det f.eks. skyldes, at de ikke har lært de sociale spilleregler i en gruppe, så samværet med jævnaldrende præges af konflikter, eller at de hele tiden befinder sig i udkanten af legen. Trivselsvurderingerne understøtter, at vi har opmærksomhed på alle børn og deres trivsel. Det betyder, at vi får mulighed for at sætte tidligt ind overfor en begyndende problemudvikling. Indsatsen kan f.eks. bestå i en fokuseret anvendelse af pædagogiske redskaber i børnehuset og i hjemmet, f.eks. øget opmærksomhed på at give barnet mulighed for at udtrykke dets behov, eller særlig støtte til barnet i dets sociale legeskontakt med andre børn.

I nogle tilfælde medvirker trivselsvurderingerne til, at vi opkvalificerer den faglige dialog ved at inddrage andre fagprofessionelle, i at vurdere og aftale, hvad der kan/skal gøres for at styrke barnets trivsel, herunder evt. inddragelse af særlige ressourcepersoner. Dette sker altid i samarbejde med forældre.

Når vi modtager børn fra andre dagtilbud eller fra hjemmet, følger vi altid Viborg Kommunes procedurer for modtagelse/overlevering (TOPI). Der afholdes overleveringssamtaler, og vigtig viden videregives fra forældre og den afgivende institution. Vi har opmærksomheden rettet på, at barnets position er såvel kontekst- som relations afhængig. Overleveringssamtalen giver os derfor en viden om, hvordan den afgivne institution og forældre vurderer barnet her og nu, og den viden kan vi have med os, når vi sammen med forældre, skal planlægge modtagelsen, af barnet i vores institution.

I forbindelse med planlægning af daglige rutiner, aktiviteter, temaer/projekter tages der højde for hvordan børn i udsatte positioner inkluderes og har deltagelsesmuligheder på lige fod med andre børn. Den omstændighed, at børnene nu er på deres egne grupper en større del af dagen, er med til at skabe større tryghed for barnet, da det f.eks. betyder, at alle børnehavebørn ikke er sammen fra efter frokosttid, men bliver i egen gruppe eller højest sammen med én anden gruppe.

Når vi planlægger temaer/aktiviteter på tværs af vuggestuen og børnehaven tager vi højde for at alle børn, - også børn i en udsat position, har mulighed for at trives og have glæde af at være deltagende.

Det kan f.eks. være, at det på forhånd er defineret, hvilke børn der er sammen med hvilke voksne, og at forberede barnet på, hvad der skal ske i god tid.

Vi er opmærksomme på, at vi i de enkelte grupper planlægger aktiviteter, sprogstimulering, lege og temaer/projekter i mindre grupper. Som voksen giver det mulighed for at være mere tilgængelig og sensitiv i forhold til det enkelte barn. Inddelingen bidrager til større tryghed for barnet. Det giver tid og rum for ro, fordybelse, gentagelser, nærvær og deltagelsesmuligheder for barnet/børnene. Det giver os mulighed for at understøtte børn i at være rummelige og acceptere hinandens forskelligheder.

Samtidig giver det mulighed for at hjælpe andre børn til at være rummelige og acceptere hinandens forskelligheder.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Det sidste år før børnehaveklassestart samler vi alle kommende børnehaveklassebørn i en gruppe, som vi kalder "Femmer gruppen".

Det pædagogiske arbejde er rammesat, struktureret, systematisk og forudsigeligt for at skabe sammenhæng til børnehaveklassen, og dermed understøtte, at de kommende skolebørn er bedst muligt forberedte/robuste på at begynde i skolen.

Vi har anvendt det didaktisk værktøj "SMTTE-modellen" (Sammenhæng, Mål, Tegn og Tiltag) og lavet en SMTTE-model for arbejdet i femmergruppen i vores børnehus. SMTTE-modellen er inspireret af artiklen "Klar til skole?" af Helle Overballe Mogensen, som er lærer, fagbogsforfatter, oplægsholder og inklusionsvejleder. Artiklen blev bragt i "Børns Hverdag" 5, 2019, hvor temaet var "Overgange".

SMTTE-model for arbejdet i Femmergruppen i Hald Ege Børnehus:

Sammenhæng:

Hald Ege Børnehus er en selvejende institution med både vuggestue og børnehave. Børnehuset er opdelt i 4 vuggestuegrupper og 4 børnehavegrupper. Den ene børnehavegruppe er for de 5-6-årige børn. Børnene flytter i femmergruppen året før de skal begynde i skolen. De er i femmergruppen et år.

Denne model er tænkt som et redskab for os til på bedste vis, at støtte de kommende skolebørn, så de kan blive rustet til at mestre livet/skolen, og dermed få den bedst tænkelige overgang til skolen. Samtidig vil denne SMTTE-model og TOPI være udgangspunktet for vores samtaler med forældre om overgangen fra børnehaven til skolen.

Mål:

At barnet gennem sin tid i Hald Ege Børnehus tilegner sig sociale, personlige, motoriske og sproglige færdigheder der er væsentlige i forhold til en god overgang til skolen.

Sociale færdigheder:

At barnet indgår i leg/samspil med andre børn (børnefællesskaber) – at barnet kan vente på tur og give plads til andre – at barnet selv kan håndtere små konflikter samt udviser empati og forståelse for andre – at barnet kan være en del af en større fælles aktivitet under de opsatte rammer

Personlige færdigheder:

At barnet er selvhjulpent (toiletbesøg, tøj/fodtøj, garderoben (fornemmelse for hvad det skal have på af tøj)) – at barnet kan koncentrere sig og fordybe sig – fastholde en aktivitet – at barnet kan håndtere nederlag f.eks. spil og fangeleg

Motoriske færdigheder:

At barnet bruger sin krop aktivt – at barnet har en fornemmelse for sin krop og hvad kroppen kan – at barnet udfordres både fin- og grov motorisk

Sprog og kommunikation:

At barnet bruger sit sprog aktivt i leg og samspil med andre – at barnet kan modtage og udføre en kollektiv besked – at barnet kan være lyttende og opmærksom – at barnet genkender og skriver sit eget navn.

Målene indgår som en naturlig del af hverdagen i femmergruppen. Vi arbejder altid ud fra det enkelte barns nærmeste udviklingszone. Herunder skitseres hvilke tiltag vi bl.a. arbejder med for at opnå de beskrevne mål.

Tiltag:

Som en fast del af vores hverdagsstruktur holder vi samling. Samlingens indhold varierer lige fra historielæsning, sang, "hjernegymnastik" til fakta om forskellige temaer. Fælles for samlingerne er, at børnene støttes i at udvikle kompetencer i turtagning, at stå frem, at lytte og koncentrere sig, at modtage fælles kollektive beskeder og modtage ny viden om fx kroppen

Vi arbejder aktivt med barnets selvhjulpethed, vi stiller krav til barnet og er til rådighed, således at vi kan vejlede/guide barnet i, hvordan tøjet "nemtest gribes an". Vi bruger aktivt piktogrammer i fht. hvilket tøj barnet skal have på ud

Børnene gives tid og ro til at få erfaringer i forhold til leg og løsning af små konflikter. Vi er til rådighed og støtter og guider børnene, når der er behov

I Hald Ege Børnehus oplever børnene voksne, der sætter ord på, hvad de gør, dvs. det er en naturlig del af børnenes hverdag, at sproget bruges aktivt, at der sættes ord på følelser, initiativer, handlinger m.v. Vi er meget opmærksomme på at bruge spejling i det pædagogiske arbejde

Dagligt oplever børnene i femmergruppen mulighed for forskellige fin- og grov- motoriske aktiviteter, det være sig i salen, skoven, på legepladsen eller i børnehaven, hvor der klippes, tegnes, eksperimenteres med forskellige materialer eller leges med f.eks. lego, puslespil, perler eller andet

Vi har i hverdagen fokus på at styrke det enkelte barns selvværd, sociale kompetencer og give barnet små sikre sejre, samt i perioder at tage særlige hensyn til enkelte børn

Som en naturlig del af at blive klar til at gå i skole vil de kommende skolebørn hen over året blive præsenteret for særlige aktiviteter for førskolebørn fx svømning, cykelture m.v.

Tegn:

At gruppen udvikler sig sammen og individuelt som selvstændige individer, der tror på egne evner

Evaluerings:

Denne SMTTE-model anvendes bl.a. som vores arbejdsredskab, samt som grundlag for vores kommende samtaler med forældre, og dermed evalueres børnenes trivsel og udvikling løbende.

Forældre til kommende børnehaveklassebørn inviteres til et forældremøde (fyraftensmøde) inden sommerferien for at blive præsenteret for de medarbejdere, som bliver kommende omsorgspersoner for deres børn og for at blive præsenteret for, hvordan vi pædagogisk arbejder på at være med til at børnene er robuste til at gå i skole, når tid er.

Vi har et tæt samarbejde med Hald Ege Skole, som er den skole de fleste af børnene starter på. Derudover har vi også et tæt samarbejde med nabobørnehaven "Naturbørnehuset Egeskoven".

For at skabe sammenhæng til børnehaveklassen besøger vi Hald Ege Skole mange gange i løbet af den tid børnene går i børnehuset og i femmergruppen. Nogle besøg er spontane besøg, hvor børnene får mulighed for at se/møde deres "gamle venner" fra børnehaven. Disse besøg foregår på skolens legeplads, men giver ofte mulighed for at komme ind på skolen, hvor børnene f.eks. ser hvordan skolen ser ud – hvor toiletterne er, hvordan ser lærerne ud og hvordan lyder en skole. Derudover har vi stor glæde af at pædagoger og børnehaveklasseledere kender hinanden godt, hvilket kommer til udtryk på de spontane besøg.

Vi har i en periode haft aftale om at komme på besøg på skolebiblioteket, hvor børnene er blevet venligt og imødekommende modtaget af bibliotekaren og har kunnet låne en bog med hjem.

(på grund af Corona har vi dog været afskåret fra at lave disse besøg)

Vi inviteres, til at komme til små arrangementer på Hald Ege Skole med de kommende børnehaveklassebørn, som indskolingen står for, og som giver mening i forhold til "læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen". Den seneste spontane aktivitet var en dag (før Corona-pandemien) hvor børnehaveklassebørnene havde et emne "børn lærer børn".

Vi er på besøg med børnegruppen på Hald Ege Skole (inde i klasserne) en formiddag i foråret, ligesom vi er på besøg i SFO en eftermiddag, hvor børnenes forældre henter dem på skolen. Det er dog usikkert om det bliver muligt med de planlagte besøg til foråret, da Corona-pandemien kan forhindre det.

For at understøtte overgangen til børnehaveklassen inviteres pædagogerne fra femmergruppen med til forældremødet, som skolen (Hald Ege Skole) inviterer kommende børnehaveklassebørns forældre til. Ved at pædagogerne som kender børnene, deltager har forældre mulighed for at tale sammen, hvis noget giver anledning til bekymringer.

Vi har positive erfaringer med at evaluere overgangene med kollegaer fra Hald Ege Skole og Naturbørnehuset Egeskoven (fælles viden og refleksion), hvilket giver os mulighed for at justere det kommende års arbejde med "læringsmiljøet med sammenhæng til børnehaveklassen".

Hvis vi har børn, der skal gå på andre skoler end Hald Ege Skole forsøger vi at få planlagt en tur med det barn, der skal gå på en anden skole, og tager nogle af barnets venner med hen og se stedet.

For at sikre, at alle børn får den bedst mulige overgang til skolen, og at vigtig og relevant viden ikke går tabt i overgangen, anvender vi overgangsmodellen/overgangsskemaet. Overgangsmodellen beskriver rammen for, hvordan samarbejdet skal foregå mellem de voksne ved barnets overgang fra børnehaven til skolen.

I forbindelse med afslutning af projekter/temaer i femmergruppen inddrages børnegruppen i evalueringen af projekterne/processerne.

Vi anvender materialet "fri for mobberi"

Refleksion på baggrund af drøftelse med udgangspunkt i SUMO-modellen (Styrker, Udviklingspotentialer, Muligheder og Opmærksomhedspunkter) i forbindelse med udarbejdelse af læreplanen:

- Evaluering af strukturen, og overgangen til femmergruppen – hvad vil det betyde for relationen mellem forældre og kontaktpædagogen, hvis vi prioriterer at lave en overleveringssamtale mellem forældre, afgivende kontaktpædagog og ny kontaktpædagog? Bestyrelsen kunne inddrages i en evaluering af dette.
- Evaluering af overgangen med Hald Ege Skole og Naturbørnehuset Egeskoven i forhold til kvaliteten af læringsmiljøets sammenhæng til børnehaveklassen. (Handler f.eks. om: børnenes trivsel, arbejdet med børnefællesskaber, understøtte børns lyst til at lære og børns mod på nye oplevelser, fordi det er elementer, der er centrale på tværs af dagtilbud og skole) Spørgsmålet kunne lyde 1) hvilke positive erfaringer får børnene med at deltage i børnehusets fællesskaber, så barnet får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen? 2) Hvordan introducerer vi børnene til at få mulighed for at udvikle nysgerrighed over for bogstaver, tal, mønstre, former m.v.?

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi er bevidste på inddragelsen af lokalsamfundets betydning i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Vi benytter os af:

- Skoven er nærmeste nabo, og det kræver ikke en lang gåtur, før børn og voksne kan være i gang med at undersøge, lege, eksperimentere, lytte, se og lære.
- Vi har i forbindelse med Corona-pandemien indgået en aftale med skovfogeden om, at kunne bruge et stykke af skoven vest for børnehaven. Det giver anledning til at følge skovens dyr på meget nært hold. F.eks. kan nævnes at en børnegruppe har fulgt et flagspættepars fodring af unger, hørt spættens lyd og set ungerne flyve ud af reden, ligesom rådyr har været et virkeligt syn tæt på
- Væksthuset – Hald Ege Mini Regnskov (nærmeste nabo) er et yndet udflugtsmål, hvor børn har mulighed for gentagne gange at se både husdyr og eksotiske dyr på nært hold. Vi har årskort til stedet, hvilket gør at børnene genser dyr og medarbejdere i væksthuset. Udover at have væksthuset som besøgssted benytter vi os også af at samarbejde med medarbejderne om f.eks. at låne ting og få udført små ting af deres medarbejdere.
- Hald Ege Gadeløb, som er en årlig tilbagevendende begivenhed, er et arrangement vi deltager i som medarbejdere. Det giver os mulighed for at møde forældre, børn, tidligere forældre og "gamle børn" og dermed mulighed for at dele glæde med hinanden over såvel samvær som aktiviteten
- På vores ture (gå, cykel, løbecykler, scootere, ladcykel, løbe) møder vi ofte borgere fra lokalsamfundet, og det giver ofte anledning til en god snak med borgere
- Vi tager på ture (går eller cykler) til Hald Hovedgård – naturskolen og den nyetablerede legeplads. (Børnene inddrages i hvor ture skal gå hen)
- Vi samarbejder med Hald Ege Skole i forhold til at være praktikværter for de ældste elever. (Ofte elever som har gået i børnehuset)
- Alle aldersgrupper tager på tur til Hald Ege Skole, hvilket på den lange bane muligvis er med til at understøtte en god overgang fra børnehave til skole
- Vi tager bussen til biblioteket i Viborg og låner bøger med både vuggestue -og børnehavebørn

- I forbindelse med temaer/projekter om f.eks. "Her bor jeg sammen med" går vi på besøg på gader og stræder i nærmiljøet, for at børnene kan vise hinanden deres huse og haver
- Vi har mulighed for (udover med bus) også at nå til Birgittelyst, Viborg og andre steder med børnene, da vi nu har en ladcykel
- Vi har indledt et fællesskab med borgerne, som er flyttet ind i nybyggede rækkehuse – vi inviteres til at lave nogle ting for dem og sammen med dem (f.eks. synge til jul)
- Vi deltog i Hald Eges jubilæumsfest, med fælles optog gennem byen og afslutning ved Egekværnen

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Børnehaven er indrettet på en måde, hvor vi har flere gennemgangsrum. Vi har før Corona pandemien valgt, at tre af fire børnegrupper skiftede grupperum hvert halve år, fordi rummene byder på forskellige muligheder for aktiviteter og leg. I det seneste år har børnegrupperne ikke skiftet grupperum. Det har været begrundet i, at børnene har skullet være så meget som muligt ude, og på den måde vi har organiseret det at være ude på, giver det bedst mening at beholde det samme grupperum. Vi overvejer, om det i en længere periode skal afprøves/undersøges, hvad det betyder, set fra bl.a. børneperspektiv, hvis vi ikke flytter rundt hvert halve år. Det kunne måske betyde, at det æstetiske læringsmiljø i højere grad vil kunne indrettes og udsmykkes, så det virker mere stimulerende og inspirerende på børnene.

Vi bestræber os på at indrette vores rum, så det er tydeligt for børnene, hvad de kan lege, og hvad de kan lege med. Vi er opmærksomme på betydningen af at skabe små rum i rummet, som tager hensyn til børnenes forskelligheder, og giver mulighed for, - fysisk udfoldelse og stilleaktiviteter. Når rummene er indrettet med materialer og legetøj, udsmykning på væggene, billeder af det børnegruppen er optaget af, børns tegninger og børns produkter, vurderer vi, at det fremmer børnenes lyst til at bevæge og udfolde sig, fordybe sig, lege med hinanden, sig selv og os. Materialer og legetøj både ude og inde skal være tilgængelige for børnene for at understøtte børnenes fantasi, kreativitet, legemuligheder/fællesskaber og selvstændighed.

Vi er tilgængelige, der hvor børnene er, og opmærksomme på de tre læringsrum³ se figur 1

³ Basil Bernstein, de tre læringsrum

Figur 1.

	Børn har ringe indflydelse på form og indhold	Børnene har høj indflydelse på indhold og form
De voksne har høj grad af indflydelse på indhold og form	Læringsrum 1 • Voksenskabt læring • Den voksne går foran barnet • Den voksne har sat et bestemt indhold på programmet • Børnene skal lære noget bestemt	Læringsrum 2 • Voksenstøttet læring • Den voksne går ved siden af barnet • Den voksne støtter og udvikler sammen med børnene • Børnenes medbestemmelse er medtænkt i projekter og aktiviteter • Støtte børns læring gennem samtaler • Følge børnenes spor
De voksne har lav grad af indflydelse på indhold og form		Læringsrum 3 • Leg og spontane oplevelser • Den voksne "går bagved" barnet • Den voksne skaber muligheder og udfordringer gennem tilrettelæggelse af et miljø for leg og oplevelser • De pædagogiske handlinger ligger underforstået i miljøet. F.eks. læringsmiljøets indretning

Vores adfærd overfor såvel børnene, som deres forældre, skal udstråle, at vi er nærværende, imødekomende og skaber en positiv og tryk stemning i rummet. Vi møder børnene med øjenkontakt, smil og evt. let fysisk berøring. Børn i udsatte positioner inkluderes i børnefællesskabet, de gives plads og der skabes særlige pædagogiske tiltag, som sikrer, at de kan deltage aktivt i fællesskabet, respekteres, accepteres af de andre børn og dermed ikke bliver mobbet eller ekskluderet.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø anser vi for noget, der skal foregå ofte, og som i høj grad er afhængigt af, hvad der er behov for i den enkelte børnegruppe. Vi tilrettelægger dele af dagens pædagogiske arbejde med børnene i mindre grupper, da det giver os mulighed for at være mere nærværende, være rummelige, støtte børnene i et tempo, der tilpasses det enkelte barn og have et udviklingsstøttende samspil med børnene. Det giver mulighed for at barnet/børnene oplever sig set, respekteret, mødt på deres initiativer og tager flere initiativer. Vi er bevidste på vores rolle, som medskabere af et godt psykisk miljø, hvor både børn, forældre og medarbejdere føler sig velkomne og set.

I forbindelse med Corona-pandemien er der sket en ændring i indretningen af det fysiske og æstetiske børnemiljø. Før Corona havde vi mere legetøj fremme, flere materialer tilgængeligt for børnene end det er tilfældet nu. Børnene var f.eks. aktive og mere selvhjulpne i måltiderne. De var med til at dække bord, de øste maden op og sendte maden rundt. Det giver anledning til at vi vil prioritere at evaluere miljøet og se på

det med "børnenes øjne". Det kan være ved hjælp af børneinterview eller på baggrund af observationer af børnenes adfærd, deres brug af rum, materialer og samspillet med de voksne og hinanden.

Refleksion på baggrund af drøftelse med udgangspunkt i SUMO-modellen (Styrker, Udviklingspotentialer, Muligheder og Opmærksomhedspunkter) i forbindelse med udarbejdelse af læreplanen:

- Vi vil prioritere at evaluere miljøet og se på det med "børnenes øjne" og børnenes stemme. Det kan f.eks. være ved hjælp af børneinterview, fotos, video eller på baggrund af observationer af børnenes adfærd, deres brug af rum, materialer og samspillet med de voksne

De seks læreplanstemaer

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

"Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle

børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet **Alsidig personlig udvikling**
 - Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
 - Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.
-
- Vi er undersøgende på barnets og børnegruppens trivsel og handler på evt. bekymringer. Dermed understøtter vi, at barnet /børnene kan tage initiativer, sige fra, have gå på mod og kan fordybe sig i det, de er optaget af, hvilket er afgørende for deres udvikling og læring både i børnehaven, hjemme, i skolen og videre i livet.
 - Børns trivsel, udvikling, dannelse og læring danner grundlag for det pædagogiske arbejde
 - Struktur, fællesskabet, forudsigelighed, tryghed og tillid kendetegner hverdagen og hverdagens rutiner
 - Vi møder børnene anerkendende, - og med venlighed. Børnene skal opleve os som søde og rare. Når og hvis vi mister vores venlighed, kan det komme til at virke skræmmende på børnene, og selv om det nok kan få dem til at høre på os, bidrager det ikke til en tryk samarbejdsvilje hos barnet. Når der kommer ubehag, anstrengelse eller frygt i relationen, vil børnenes samarbejdsevne blive reduceret ⁴
 - I såvel planlagte aktiviteter, i forbindelse med temaer, som rutinesituationer ses flere læreplanstemaer og Det Fælles Pædagogiske Grundlag i spil. F.eks. i rutinesituationen "garderoben", kan vi i kraft af videodokumentation f.eks. se flg. elementer i spil fra Det fælles pædagogiske grundlag: Børns selvhjulpenhed i forhold til at tage tøj af og på, børns inddragelse i valg af hvilket tøj, de skal have på, børnene hjælper hinanden, der er en god stemning, der er god kommunikation, voksne løfter den sociale opmærksomhed, voksne får børn til at hjælpe hinanden og børnene snakker og udfordres. Læreplanstemaer, vi bemærkede, der var på spil: 1) Krop, sanser og bevægelse, 2) Social udvikling, 3) Natur, udeliv og science, 4) Kommunikation og sprog, 5) Kultur, æstetik og fællesskab. Vi kunne se, at det har positiv betydning, at de voksne er tilgængelige fra starten af i garderobesituationen, - er parate til at tage imod børnene, efterhånden som de kommer i garderoben, og vi kan se, at når læringsmiljøet tilrettelægges på en måde, så børnene kan komme ud, efterhånden som de er færdige, opstår der færre konflikter og mindre ventetid i overgangen.
 - Vi engagerer os og vil noget med og sammen med børnene. Vi planlægger temaer/projekter, spontane aktiviteter, viser omsorg, tænker og bruger de daglige rutiner, som en central del af det pædagogiske arbejde og fælles liv i børnehaven. I samspillet med børnene viser vi forståelse og respekt – også for forskelligheder. Vi griner, laver sjov, bruger humor og spas. Vi tager ansvar for, at børnene har det godt, når de er i børnehaven, og følger børnenes spor.
 - Børnegrupperne laver ting sammen i egen gruppe, og vi indretter det pædagogiske læringsmiljø, så der er mulighed for, at børnene selv, med hjælp fra eller sammen med en voksen i mindre grupper kan for at organisere lege i rummet. Vi tager på ture med børnene, og disse

⁴ "Se barnet indefra" Arbejde med tilknytning i daginstitutioner af Ida Brandtzæg, Stig Torsteinson, Guro Øiestad.

ture foregår nogle gange i mindre grupper og andre gange med hele gruppen. Derudover laver vi aktiviteter med f.eks. et barn og en voksen, hvis det vurderes, at der er behov for det. Desuden danner vi små grupper, hvor vi laver ting med færre børn, fordi det er godt for børnene. Når vi har ansvar for en mindre gruppe, bliver den voksne mere tilgængelig og sensitiv i forhold til det enkelte barn. Børnene fremstår tydeligere som individer for den voksne, og de vil mærke, at de bliver set på en anden måde, end når der er mange børn der skal dele flere voksne.⁵

Social udvikling

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.
- Vi skaber trygge rammer for leg, aktiviteter og rutiner, som støtter/giver børnene muligheder for at være aktivt deltagende, have indflydelse og være en del af fællesskabet. De trygge rammer medvirker til at børnene er trygge og glade og i løbet af barnets tid i børnehaven ønsker vi, at alle børn har oplevet glæden ved at have en ven
- Vi samarbejder med forældre om barnets trivsel. Laver trivselsundersøgelser, som følges op af dialog med forældre og evt. andre fagpersoner, som i fællesskab analyserer barnets styrker, udfordringer og barnets perspektiv inddrages. Derefter udarbejdes i fællesskab handleplan, som sigter mod at barnets trivsel flytter sig positivt og som f.eks. gør at barnet får dæk-

⁵ "Se barnet indefra" Arbejde med tilknytning i daginstitutioner s. 149

ket det grundlæggende behov, at være en del af en flok, - og ikke stå sårbar alene. Barnet vil f.eks. kunne få oplevelsen af gentagne positive samspil, hvor det bliver set og oplever at være betydningsfuld. Barnets selvopfattelse vil dermed afspejle at "Jeg er værd at holde af, og jeg er god nok"

- Vi møder barnet/børnegruppen med åbenhed og støtter op om børns drivkraft og nysgerrighed til at lære verden at kende og deres lyst til at udvikle sig og lære nyt
- Vi støtter, møder barnet med positive forventninger, bekræfter og opmuntrer børnene i at mestre hverdagen, at være deltagende og til at kunne få adgang til legefællesskaber
- Vi ser på/analyserer sammenhængen i gruppen, f.eks. hvad optager børnene, styrker, udfordringer, hvad efterspørger de, hvem leger med hvem, hvordan er vores relationer til det enkelte barn og på den baggrund besluttet, hvordan og hvorfor vi vil lave hvilke aktiviteter
- Vi indretter læringsmiljøet, så børnene gennem relationer til andre har mulighed for at udvikle empati og sociale relationer. Det kan f.eks. være indkøb af særlige ting, særlige aktiviteter, legetøj, ture, små legegrupper
- Vi viser respekt for forskelligheder. Det være sig f.eks. individuelle interesser, etnicitet, køn, udfordringer og kulturel og social baggrund.
- Vi prioriterer legen, og indretter læringsmiljøet med gode muligheder for, at børnene får lyst til at lege, udforske og eksperimentere. Vi er med i legen, -eller er behjælpelige i børnenes lege.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.
- Vi taler dagligt med børnene (turtager), og er bevidste om betydningen af turtagning i forhold til at hjælpe barnet til at udvikle sprog. Jo mere børn deltager i samtaler med skift mellem dem selv og deres nære voksne, desto større indvirkning har det på deres sproglige udvikling.
- Kommunikation og sprog er centralt for at danne relationer, indgå i fællesskaber og vedligeholde venskaber. At lære fra andre børn på tværs af aldre er essentielt i sprogudviklingsprocessen. Legen er vigtig, som en øvebane for barnets nonverbale og verbale kommunikation, ordforråd og sætninger. Derfor understøtter vi barnets sprogilegnelse ved at deltage i børnenes lege, og ved at etablere små legegrupper/sproggrupper med få børn. I forbindelse med etablering af sprog/legegrupper anvender vi den viden, vi har om børnenes optagethed af temaer/interesser i forhold til det, der kan være en udfordring for det enkelte barns sprogudvikling.
- Sprogvurderinger sikrer, at vi opsporer børn, som har sproglige udfordringer, vi samarbejder med sprogpædagoger, forældre og logopæd i forhold til at barnet tilegner sig sproglige færdigheder. Der er i sprogvurderingerne opmærksomhed på: Produktivt talesprog, Kommunikative kompetencer, Receptivt talesprog og Lydlig opmærksomhed.
- I hverdagen anvender vi de daglige rutiner til at være sproglige rollemodeller. Det kan f.eks. være, når vi dækker bord, når vi rydder op, når vi er i garderoben, når vi spiser og når vi går ture. I perioder anvender vi fokusord, børnene får nye ord, måske pakkes de ind, måske skrives de, men altid bliver der snakket om, hvad ordet betyder, vi siger ordene sammen, og bør-

nene spørger nysgerrigt til, hvad ordet betyder, og der samtales om, hvad børnene tænker om ordene.

- Vi synger sammen med børnene sjove sange, fjollede sange, kendte sange, nye sange og frække sange. Vi leger med rim og remser, vi sludrer og fjoller med børnene, vi har det sjovt med gåder, fortæller historier, leger, læser bøger, anvender "hit med lyden", laver dialogisk læsning, hvor vi taler om ordenes betydning og bogens indhold, mens der læses.
- Kommunikation og sprog ses altid i samspil med de øvrige læreplanstemaer og det fælles pædagogiske grundlag

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi er aktive voksne, der kan lide at bevæge os

Børnehaven råder over en stor legeplads, med god plads til at udforske og eksperimentere med kroppen.

På legepladsen har vi boldbane, krat, en ret stor beholdning af mælkekasser, bålplads, bakke, gyngestativer, buske der blomstrer og dufter, og som er fulde af sommerfugle en lang periode om sommeren, balancebomme, store træer, buske, små rum omkranset af bøgehække, cykler m.v. Det giver gode muligheder for at udvikle og opleve krops- og bevægelsesglæde.

Vi laver bål på legepladsen, det giver bl.a. børnene sansemæssige oplevelser som røg i øjnene, duft af røg, varme på kroppen, fællesskab om bålet, sange synges, fortællinger fortælles, nogle gange tilberedes der mad på bålet og andre gange giver det bare mulighed for at sidde og være sammen og se på/sanse verden.

Vi har tradition for at holde bevægelsesuge for hele institutionen hvert efterår. Det giver fut i fødderne, røde kinder og bevægelsesglæde.

Vi har en lang tradition i børnehaven for at de ældste børn i en længere periode har cykling på "programmet". (2 hjulede cykler). Vi starter med at "holde cykelskole", for derefter at kunne tage på ture ud i det blå. Turene bliver i løbet af foråret længere og længere, og børnene glæder sig til at det bliver cykeltid – og får mange oplevelser og erfaringer, som ikke nødvendigvis har noget med krop, sanser og bevægelse at gøre, men som rammer ind i øvrige læreplanstemaer som: Social udvikling, Alsidig personlig udvikling, Kommunikation og sprog, Natur, udeliv og science samt Kultur, æstetik og fællesskab

Vi har en stor sal, som grupperne skiftes til at bruge, det giver rig mulighed for børnene at eksperimentere og udfolde sig fysisk selv, ligesom det giver os mulighed for at være dem der "går foran", og har en plan for hvad der skal ske (planer kan ændres i forhold til børnenes perspektiver).

Vi har fuldkostordning i børnehuset, og maden der serveres, lever op til fødevarestyrelsens anbefalinger. Det betyder at vi serverer et minimum af sukker og saltholdigt mad. Dog er der dage på året, hvor børnene får kage (traditioner som jul, luciadag, fastelavn og sommerfest). Udover at børnene elsker maden der tilberedes stimuleres sanserne på forskellig vis f.eks. dufte, smage, føle

Vi er ude i al slags vejr med børnene, der findes ikke dårligt vejr, når vi alle er klædt på til dagens vejr. Børnene laver mudderkager og eksperimenterer gerne med, hvad mudder også kan bruges til – ligesom Klods Hans!

Børnene prøver at gå med bare tæer i sneen, de prøver at gå med bare tæer i de meget store vandpytter, der kan samle sig. De mærker kulden og varmen og får kropslige erfaringer med at gøre noget, de måske aldrig har prøvet før. Udenfor lågen er skoven, - og en stor bakke, som kan være udfordrende og en sejr for nogle at komme op ad. Nedad er det en anden oplevelse/erfaring.

Om sommeren på de varme dage leger børnene med vand, sandkassen kan laves til et soppebassin, vandsprederen kan sprede vand, glæde og nogle gange kan det medføre en skramme på knæet -og et plaster til trøst.

Vi planlægger fysiske aktiviteter både ude og inde, som f.eks. massage, fodbad og yoga, boldleg, tumle, slås lege og tumlelege, hvilket er med til at give børnene nydelse og ro i kroppen, og det er med til at udvikle børnenes kropsidentitet.

I forbindelse med analyser og beskrivelser af hverdagsrutinen "Overgangen til frokostmåltidet" ved hjælp af videoklip, kan vi se at læreplanstemaet krop, sanser og bevægelse ses i samspil med Kommunikation og sprog, Social udvikling, Kultur, Æstetik og fællesskab og alsidig personlig udvikling.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores børnehus er beliggende midt i naturen, hvilket i høj grad inspirerer til, at vi anvender naturen som et rum, hvor børnene kan lære, eksperimentere, trives, lege, fordybe sig, og gøre sig erfaringer sammen med hinanden og den/de voksne.

Vi eksperimenterer, leger og giver børnene mulighed for at være med til f.eks. at undersøge/eksperimentere når det er frost – og snevejr. Disse eksperimenter/lege opstår spontant og opmuntrer og støtter børnene i at finde på andre ting og giver en god oplevelse af fællesskab, - vi kan noget sammen/vi fandt ud af noget sammen.

Vi planlægger ikke altid, hvad der skal ske, - vi giver plads til at se, hvad mon der sker, vi giver rum til at børnene får frihed til selv at være med til at definere sin egen position og engagement – børnene får plads til at være til stede og mærke med krop og opmærksomhed. Børnene vil måske se mulighederne for leg og kropslig udforskning (hoppe over grøfter, kravle op ad bakker og rutsje ned igen, finde dagens pind, dagens sten.

Vi tager på ture til naturskolen, hvor vi enten kan gå ind og se udstillingerne eller kan aftale tid med naturvejleder, som kan underbygge, det vi i forvejen arbejder med og er optaget af sammen med børnene.

Børnene lærer naturen at kende, årstidernes vekslen med vinter, forår, sommer og efterår. Børnene ser, lugter, mærker og plukker anemonerne, mælkebøtterne og andre blomster, når de blomstrer. De er måske

nysgerrige på, hvad blomsterne hedder, og det finder de ud af sammen – og sammen med de voksne, ved at undersøge, kigge i bøger og på internettet.

En gruppe børn som hele efteråret 2020 havde grupperum i skovområdet, oplevede et spættepar opfostre deres unger. Det gav anledning til mange spørgsmål, undringer, glæder og forventninger fra børnene. De lærte hvordan spætten lyder, hvordan den ser ud, hvordan deres rede ser ud osv. Derudover gav det mulighed for, at børnene fik skærpet deres sanser/nysgerrighed på andre fugle og lyde. Oplevelsen følges op af ture til naturskolen

Udelivet giver anledning til nærvær og fordybelse sammen med børnene, enten sammen med få børn ad gangen eller en større gruppe børn. Når vi er ude over lang tid hver dag med vores grupper, og på det samme store område, giver det mulighed for at fortsætte aktiviteter over længere tid på dagen. Er en gruppe f.eks. optaget af vand, vind, flyde, vægtmasse, eller er børnene optaget af at finde mus, kan det fortsætte over middag.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi deltager i teaterforestillinger med børnene en gang om året, hvilket giver børnene nye oplevelser og understøtter at de får en kulturel oplevelse, som kan stimulere deres fantasi.

Vi præsenterer børnene for kreative aktiviteter med forskellige materialer, som kan understøtte at børnene er aktive deltagere og får erfaringer med at anvende forskellige materialer. Et eksempel er, at en gruppe har arbejdet med eventyr, og i den forbindelse var børnene opdelt i mindre grupper og var aktive deltagere i legen/opførelserne af eventyret, og var også tilskuere til de andres optræden. Derudover blev børnene præsenteret for at kunne male eventyret, de havde leget. Det gav anledning til et fællesskab på gruppen, og for det enkelte barn en særlig oplevelse med at være sammen med få andre børn og en voksen, at udtrykke sig skabende og æstetisk. Børnene og de voksne anvendte i projektet også kunstarten "sang", og det kom til udtryk på flere tidspunkter af dagen, at det var en bestemt sang, børnene gik og sang sammen, og legen fyldtes i løbet af dagen med spor tilbage til formiddagens tema "eventyr" – der blev sunget Tornerose, og pigerne havde Tornerose kjoler på med pailletter. I projektet var der mellem børnene og den voksne dialog om hvilke roller børnene skulle have i eventyret, og det gav børnene mulighed for at komme til udtryk med egen mening. Det pædagogiske arbejde med Eventyr er et godt eksempel på arbejdet med læreplanstemaet kultur, æstetik og fællesskab.

I foråret og efteråret 2022 deltager vi i projekt "Lege kunst", med fire grupper i alt. "Legekunst" bringer børnene tættere på kunsten og kulturen og forsker i, hvad mødet med kunst, kultur og æstetiske læreprocesser betyder i hverdagen for børns leg og dannelse samt for de voksne omkring dem. Aktionslæringen og gennem forskning skabt sammen med praksis, skubber vi til "plejer" og får nye ideer til vores pædagogiske praksis, hvor vi fremmer og skaber større kvalitet i børns leg og dannelse med udgangspunkt i kunst, kulturraktiviteter og oplevelser.

Vi vil i evalueringen af læreplanen være nysgerrige på, hvordan vi i indretningen kan have endnu flere materialer fremme, som børnene selv kan benytte sig af, - og om der i organiseringen/strukturen skal indtænkes at der i alle grupper skal være de samme materialer til rådighed for børnene. Spørgsmålet rejser sig da vi overvejer at blive i de samme grupperum, og som det har været indtil Corona-pandemien har rummene tilbudt forskelligt legetøj og muligheder for aktiviteter.

Evalueringskultur

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen."

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Den styrkede pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt, og hvor der arbejdes for et pædagogisk læringsmiljø over hele dagen.

Læreplanen giver os en ramme til, sammen at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i forhold til vores børnegrupper og vores børnehave.

Hverdagsevalueringer har fokus på konkrete aktiviteter og samspillet med børn i en konkret aktivitet.

Længerevarende evalueringer fokuserer på i hvilket omfang, de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnenes trivsel, læring, dannelse og udvikling generelt.

Som pædagogisk dokumentation anvendes f.eks.: Praksisfortællinger, fotos, observationer, optællinger, videooptagelser, børneinterviews, relations skemaer og tegninger og produkter.

Vi anvender bl.a. SUMO modellen som refleksions redskab (Styrker, Udfordringer, Muligheder og Opmærksomhedspunkter) – refleksionerne giver anledning til nye undringer – og efterfølgende nye pædagogiske tiltag, som der arbejdes systematisk og målrettet med f.eks. ved hjælp af SMTTE/SMITTE modeller. På baggrund af analyse af dokumentationerne, der er udvalgt, kvalificeres/analyseres mål og tegn.

På børnegrupperne arbejder vi (afhængig af børnenes alder og udvikling) med at inddrage børnene i evaluering af temaer/arrangementer/hverdagslivet og høre deres stemme i forhold til deres trivsel, samspil og venskaber. Det gør vi f.eks. ved hjælp af børneinterview og ved at genbesøge de ting, børn og voksne har været optaget af sammen (videoklip, fotos, produkter, processer).

Bestyrelsen inddrages i evalueringen af den styrkede pædagogiske læreplan. Det vil være naturligt at bestyrelsen inddrages i evaluering af de samme temaer, som medarbejdere og ledelse vil starte med at evaluere. Temaerne vil i første omgang blive valgt ud fra opmærksomhedspunkterne i forbindelse med det pædagogiske tilsyn. Ellers vil et oplagt emne for bestyrelsen at evaluere, være temaet i det fælles pædagogiske grundlag: "Samarbejdet med forældrene om børns læring". Bestyrelsen er orienteret om intentionerne/formålet med udarbejdelse af den styrkede pædagogiske læreplan og præsenteres på bestyrelsesmøde for den udarbejdede styrkede pædagogiske læreplan – og giver feed back på læreplanens indhold.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

I det pædagogiske didaktiske, strukturerede og systematiske arbejde kan vi se, at når vi har fokus på bevidste valg af dokumentations – og evalueringsmetoder i relation til, hvad der skal evalueres, (hvordan og hvorfor) giver det mulighed for at kvalificere og udvikle praksis og skabe høj kvalitet jf. KVALid materialet.

For at udvikle /kvalificere vores evalueringspraksis, vil vi bruge redskaberne fra EVA⁶ /EMU⁷, samt KVALid materialet, og de skal være med til at understøtte vores arbejde med en god evalueringskultur. Materialet kan hjælpe os fremadrettet med at arbejde systematisk og reflekteret.

Vi prioriterer tid på såvel gruppemøder og personalemøder til sammen at reflektere over og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø, så vi udvikler og kvalificerer sammenhæng mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Når vi evaluerer og udvikler den pædagogiske praksis sammen, sikrer vi, at der arbejdes efter fælles mål og værdier. Vi vil inddrage børnenes perspektiver i dokumentationsprocessen.

KVALid⁸ er et redskab vi vil benytte til dialog, evaluering og udvikling af KVALitet. KVALid tager afsæt i det fælles pædagogiske grundlag, og er det redskab Viborg Kommune anvender i forbindelse med de anmeldte pædagogiske tilsyn, som bestyrelsen er en del af sammen med ledelsen og medarbejderrepræsentanter.

Vi vil evaluere det fælles pædagogiske grundlag og læreplanstemaerne sammen (på tværs af de fire grupper) med afsæt i de daglige rutiner og med det formål at undersøge og sikre, at der er sammenhæng mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Når vi arbejder med fælles temaer, arbejdes der både med en overordnet SMTTE-model og en SMTTE-model for den aktuelle børnegruppe. Evaluering af fælles tema foregår ad to omgange, - først i gruppen og derefter sammen med en anden gruppe eller sammen på tværs af alle fire grupper. Det giver mulighed for aktive læringsfællesskaber.

Alle medarbejdere har været involveret i udarbejdelsen af den styrkede pædagogiske læreplan.

Med den styrkede pædagogiske læreplan har vi et redskab, som skaber klar retning for det pædagogiske læringsmiljø med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner, hvilket giver børnene mulighed for at trives, lære udvikle sig og dannes.

Hald Ege d. 21. februar 2021, Else Marie Hangaard, leder

⁶ EVA er en uafhængig, dansk statslig organisation, der har ansvaret for evaluering og kvalitetsudvikling af alle dele af det danske uddannelsessystem fra dagtilbud til universiteter

⁷ Børne og Undervisningsministeriets digitale læringsportal, der inspirerer Danmarks lærere, pædagogisk personale og ledere og fremmer refleksion over egen praksis

⁸ UCN et redskab til dialog, evaluering og udvikling af kvalitet i dagtilbud med afsæt i det fælles pædagogiske grundlag

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

Pædagogisk læreplan

© 2019

Danmarks Evalueringsinstitut og Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET